

Глас

НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПОКРЕТА У БОСАНСКОЈ КРАЈИНИ

Год. I

6 новембар 1943

Број 11

Уочи двадесет шесте годишњице Велике октобарске револуције

Налазимо се пред двадесет шестом годишњицом Великог октобра, пред највећим празником читавог радног, напредног и слободољубивог човјечанства. Народи братског Совјетског Савеза спремају се да на најсвечанији начин прославе дан свога ослобођења од тираније и мрачњаштва. Сутра ће и сви слободољубиви народи на најдостојнији начин прославити годишњицу највећег догађаја, догађаја којим је отворена нова ера у историји човјечанства. Сутра ће радници, сељаци и напредна интелигенција у цијелом свијету манифестовати своју приврженост идеалима људског прогреса и истинске демократије.

7 новембра (25 октобра) 1917 велики руски народ, заједно са десетинама других угњетених народа царске Русије, збацио је, једанпут за увијек, јарам ропства и одлучно крочио у царство слободе, у бољи и сретнији живот. У духу Великог октобра, под заставом Бољшевичке партије, под вођством најблиставијих генија човјечанства — Љењина и Стаљина — двијестомилионски пробужени колос са огромном снагом и полетом већ двадесетшест година изграђује нови и слободни живот не само за себе већ за читав људски род.

Народи Совјетског Савеза водили су два деценија борбу са домаћом контрареволуцијом и страном интервенцијом, са штеточинама и саботерима, са отпадницима и изродима, са издајцима и шпијунима — са остацима и изданицима старог друштва. Оци стотина милиона радника и сељака цијелог свијета биле су упрте у Совјетски Савез. Сво радно и напредно човјечанство пратило је са великим узбуђењем и неизмјерним одушевљењем њихову борбу совјетских народа што су је водили са пушком и сабљом, са српом и чекићем за коначну побједу Великог октобра, за довршавање изградње социјалистичког друштва.

И побједа је била извојевана! Вјековни сан угњетеног и изабљиваног човјечанства био је остварен. Угњетавање и изабљивање човјека по човјеку постало је на једној шестини свијета историјском прошлости. На мјесто најсрамнијег ропства, биједи и мрака, трудбеници Совјетског Савеза отпочели су

нови живот, у слободи, братству, једнакости и благостању, претворивши своју земљу из једне од најзаосталијих у најкултурнију земљу свијета.

Док се тако на једној шестини земљине кугле на темељу чврстог и нераскидног савеза радничке класе и сељаштва, на основи братске заједнице слободних народа, остваривао нови друштвени поредак, дотле непријатељи радног и напредног човјечанства ни за један часак нису престали да роваре и кроје планове против ослобођеног пролетаријата, ни за један моменат нису се одрицали своје намјере да огњем и мачем разоре и униште земљу Совјета, да њене народе поновно претворе у своје робље.

Из њедара те свјетске реакције родио се фашизам и његов најбруталнији облик — њемачки фашистички империјализам. Подјармивши најприје десетине европских народа и завевши над њима режим најкрвавијег ропства и истребљивања, њемачки фашизам је мучки и вјероломно напао на Совјетски Савез, повео против њега свој тотални рат. Њемачки фашистички империјализам мислио је да ће му поћи за руком да, уз помоћ своје, тада највеће ратне машинерије у свијету, уништи земљу социјализма и постигне свјетско господство.

Али су се љуто преварили њемачки освајачи а са њима и сви мрачњаци свијета! Ни народи Совјетског Савеза нису ни за један тренутак заборављали на опасност империјалистичког окружења. Истовремено са изградњом новог друштва, друштва које је стаљинским уставом добило свој потпуни демократски облик, јачала је и оружана моћ совјетске земље, одгајани су херојски ратници најударније силе на свијету — Црвене армије. Никла у пламену Октобарске револуције, створена од редова наоружаних радника и сељака, срж сржи, крв крви народне, Црвена армија стојала је будно на бранику тековина Великог октобра. И кад су у рану зору 22 јуна 1941 г. заузјали хитлеровски авиони по совјетском небу, сијући смрт и ужас на градове и села дивне совјетске земље, тада је Црвена армија ступила у бој, тада су сви народи Совјетског Савеза, сви радници, сељаци и интелигенција, јединствени као гранитни блок,

пошли у свеопшти, велики отаџбински рат за заштиту своје земље.

И, ево, скоро двије и по године траје најкрвавији рат у историји човјечанства. Ни све силе европског фашизма и свјетске реакције, ни сва чудовишна техника и убојитост оружја фашистичких барбара нису били у стању да саломе снагу народа Совјетског Савеза задојених духом Октобарске револуције. Они то нису били у стању, иако се на Совјетски Савез сручило девет десетина свеколике њихове снаге.

Совјетски Савез, земља која је створена у Великој октобарској револуцији, показао се као гробар фашизма; Совјетски Савез показао се као спасилац човјечанства и као највећи заштитник слободе и независности малих народа. Од смртоносних удараца Црвене армије малаксале су шапе фашистичке звјери и попустиле канџе којим је стезала и давила мале народе.

Са нарочитом братском љубављу штитио је велики руски народ и читав Совјетски Савез интересе, независност и слободу славенских народа, па међу њима и народа Југославије.

Водећи већ трећу годину највеличанственију борбу коју су икада у својој историји водили, наши народи стали су уз бок народа Совјетског Савеза и, на челу свих потлачених малих народа Европе, заузели најчасније мјесто у борби против фашистичког безакоња и мрака. А велики руски народ, у најтежим часовима своје историје, назвао је народе Југославије својом најмилијом браћом. Та веза најмилијег братства по крви и оружју биће нам, поред наше слободе која је већ веома близу, најдража и највећа тековина коју смо стекли кроз нашу голготу. Њу ће наши народи чувати убудуће као и своју слободу, као трајан залог сретније и боље будућности.

У току овога рата показало се да су стотине милиона људи надахнуте духом Велике октобарске револуције и да је он задојио и одгојио широм свијета најнеустранивије, најдосљедније и најнеумољивије борце против фашизма и самопрегорне војнике и пожртвоване прегаоце у борби за слободу свога народа.

Стојећи на челу борбе против фа-

шистичке тираније, под генијалним руководством највољенијег сина човјечанства, Јосифа Висарионовича Стаљина, Црвена армија односи у овим данима све славнију побједу за побједом над њемачким освајачима. Избачена из плодних и најбогатијих предјела Украјине и притјешњена уз Припјетске Мочваре, гдје јој пријети опасност да буде раздвојена; сатјерана у окуку Дњепра, гдје је са свих страна мрви »парни ваљак« Црвене армије; побјеђена код Мелитопола и одбачена на Крим, гдје јој пријети потпуно уништење — њемачка армија стоји пред својом највећом катастрофом. Њени зуби поломљени су под Стаљинградом, краљешци њене кичме смрскани су код Орела, Бјелгорода, Смоленска, Харкова, Бјанска, Кременчуга, Мелитопола, Запорожја и Днепропетровска. Бојна поља Поволжја, Вороњежа, Донбаса, Смолештине и средње Украјине претворена су у фашистичко гробље, гдје су заувјек покопане наде и планови фашистичких варвара о свјетском господству. Грмљавина кремаљских топова у славу великих и одлучујућих побједа, коју је ових дана са највећим узбуђењем слушао свијет, наговјештава слободољубивим народима зору ослобођења а пропаст и коначни слом фашистичке Њемачке и њене разбојничке дружине у свијету.

Ову годишњицу Октобарске револуције, коју народи Совјетског Савеза по трећи пут дочекују у својој огацбинском рату, прослављамо и ми као и сви потлачени и поробљени народи Европе на домаку свога скорог ослобођења. Ова годишњица Октобарске револуције биће прослављена у свијету свечаније него икада прије, јер су народи, не само Европе већ и свих осталих континената свијета, у току овога рата, више него икад раније, постали свјесни тога, шта дугују Совјетском Савезу, земљи која је кроз Октобарску револуцију постала најјача и најнапреднија земља свијета.

Народи Југославије прославиће дан Великог октобра као дан братске љубави и захвалности према великом руском народу и осталим народима Совјетског Савеза. Они ће дочекати и прославити годишњицу Великог октобра у знаку мобилизације свих народних снага за окончање борбе против фашистичких окупатора и њихових слугу. Прослава 7 новембра биће дан потстрека и надахнућа за још досљеднију и упорнију борбу против свих оних мрачних сила реакције у свијету и у нашој земљи, које су и довеле наше народе до губитка слободе и независности и које се и данас, из страха пред слободом народних маса и угњетених нација, супротстављају ослободилачкој борби и коче брзо завршавање рата. Тога ће дана народи Југославије на најодлучнији начин јавно жигосати све оне тамне типове и шпекуланте, који, окупљени око великобуржаске лондонске избјегличке владе, под геслом борбе за краља и монархију, иду за тим да опет заведу над нашим народом некадашњи жандарско-политички режим жила и

кундака. Насупрот свим тим подмуклим намјерама реакционарних клика код нас и у свијету, огромна већина нашег народа изразиће на дан годишњице Великог октобра свечано своју вољу и ријешеност да на путу остваривања својих демократских и националних права изгради слободну, народно-демократску, федеративну Југославију. Тога дана ће најшире народне масе манифестовати своју приврженост Антифашистичком вијећу Народног ослобођења Југославије као једином носиоцу суверенитета и истинске народне власти, власти која је израсла из крваве ослободилачке борбе наших народа. Тога ће дана наши храбри борци Народно-ослободилачке војске, којој стоји на челу

најбољи син и понос нашег народа, Тито, уз пламене поздраве Црвеној војсци и великом Стаљину, у почаст и славу Великог октобра, задати нове ударце фашистичким поробљивачима у нашој земљи. Наш народно-ослободилачки покрет и војска манифестоваће тога дана своју вољу да и даље по примјеру совјетских народа и Црвене армије, иду сложено и јединствено, самопожртвовано и неустрашиво путем који води преко коначног сламања сила мрака — фашизма и његових помагача — у велику и свијетлу будућност нашег и свих слободољубивих народа свијета.

Живјела двадесетшестогодишњица Велике октобарске револуције.

ПОВОДОМ ПРОСЛАВЕ ДВАДЕСЕТПЕТОГОДИШЊИЦЕ КОМСОМОЛА

Двадесет деветог октобра совјетска омладина славила је један од својих највећих и најмилијих празника. Тога дана она је славила 25-то годишњицу оснивања своје најдраже организације — Свесавезног лењинског комсомола. И тога дана, јаче него икада, осјетили су швабски гадови како је сигурно око омладинаца снајпера, како прецизно падају бомбе из совјетских авиона управљене од младих стаљинских соколова, како страховито уништавају совјетски тенкови, артиљерија, минобацачи. 29 октобра по фабрикама табле за објављивање резултата рада показивале су многе проценте преко плана. И ту су совјетска омладина и комсомолци славили свој празник.

Комсомол је ницао онда, када је прошли пут на пољима Украјине и на Далеком Истоку омладина са народима Русије тек стварала своју слободу, када се совјетска слобода тек јављала. Комсомол је створен 1918 год. као резултат борби руске омладине, као потреба времена. Свесавезна бољшевичка партија његовала је своје најмилије чедо Лењински комсомол, кроз све борбе, крваве у рату, а жилаве и упорне на тешком послу изградње социјалистичке домовине. Комсомол је јачао, развијао се, обухватао нове масе совјетске омладине.

Историју свога развоја Комсомол не пише сувим реченицама. То је најљепши врт примјера херојстава и упорности каквој је Комсомол увијек учио његова руководиоца и најмилија старија другарица, Свесавезна комунистичка партија бољшевика. Тек су прошле борбе Корчагина и његових другова, а никли су нови јунаци, који поносно могу да стоје уз своје другове из Велике октобарске револуције и доба интервенције. Када је никао Стахановски покрет, омладина и Комсомол били су и овдје први. Није узалуд у Совјетском Савезу потекла изрека: ако негдје зашкрипи, пошаљи тамо Комсомол. Имена хероја рада, сестара Виноградових, Марије Демченко и многих, многих других, Комсомол је с поносом уписао у своју историју.

А онда је дошло вријеме, када је требало опет са оружјем које су совјетски народи и совјетска омладина ковали за вријеме мира стати на одбрану тековина свога рада и своје младости. Комсомол је први стао у редове Црвене армије у борби против фашиста. Свијест о томе шта значи та борба стварала је од совјетске омладине нове хероје.

Александар Матросов заклонио је својим грудима пушкарницу њемачког bunkera, да би заштитио своје другове од убитачне ватре фашиста. Свердловски комсомолац Лаврентијев, извршио је до сада невиђени подвиг у историји производње. Одакшицама у раду он је премашио план за 27.900 процената, тј. урадио је колико истовремено 279 радника на стари начин. Данас се на све стране у совјетској земљи говори о хиљадама оваквих најбољих синова совјетских омладинаца и комсомолаца.

Омладина Крајине бори се данас против истога непријатеља, братски повезана са совјетском омладином. Она је поносна што је овога пута могла први пут да прослави заједно са совјетском омладином овај њен велики празник. Заједничка борба учинила је да је то постао наци заједнички празник. Под руководством нашега Савеза комунистичке омладине ми водимо данас јуначку борбу заједно са совјетском омладином против непријатеља који је хтио све да нас пороби.

29 октобра јаче су запуцале комсомолске и омладинске пушке, брже су радиле фабрике широм совјетске земље. И код нас на фронту и у позадини, ми смо најљепше примјере из борбе и рада, тога дана, поклонили нашим совјетским друговима.

29 октобра фашисти су осјетили снагу совјетске омладине и Комсомола. То совјетска омладина љубоморно чува и брани своју земљу и слободу, славећи ударничким радом и херојском борбом, кроз такмичење, 25-то годишњицу оснивања највеће организације омладине свијета — свога најдражег Свесавезног лењинског комсомола.

Говор друга Тита

ПРИЛИКОМ СВЕЧАНЕ ПРЕДАЈЕ ДИПЛОМА МЛАДИМ ОФИЦИРИМА НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ И ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЈУГОСЛАВИЈЕ ПО СВРШЕТКУ КУРСА У ОФИЦИРСКОЈ ШКОЛИ

Двадесет и првог октобра 1943 године одржана је мала свечаност дијелења диплома младим официрима Народно-ослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, који су завршили једномјесечни курс наше Официрске школе, како би се што боље припремили за одговорне задатке који стоје пред нашом ослободилачком војском.

У осам часова увече дошао је друг Тито у чисту и освијетљену салу, праћен члановима Врховног штаба. Салом је одлијегнула команда: »Батаљон мирно! Поздрав на десно! Поздрав на лијево!« — Официри и војници стали су мирно. На галерији устале су званице — делегати савезничких мисија и претставници разних народно-ослободилачких организација — да поздраве Врховног команданта.

Командант Официрске школе, пуковник друг Бранко Пољанац, пришао је Врховном команданту и рапортирао.

Друг Тито је примио рапорт, па је изишао на подиум, и поздравио присутне са: »Смрт фашизму!« Дворана је одговорила снажно: »Слобода народу!« Настаје тишина и чује се полугласна команда: »Батаљон, на мјесту вољно!«

Пред стотинама присутних, пред својим генералима, официрима и борцима, пред мноштвом младих и оданих очију, пред делегатима савезничких мисија и претставницима наших антифашистичких организација, Врховни командант, друг Тито, одржао је говор друговима који су свршили курс Официрске школе.

ГОВОР ДРУГА ТИТА

Другови командири и команданти!

Осјећам велико задовољство и понос што могу, данас и овдје, да поздравим официре-апсолвенте наше прве војне школе — и то официре, који су већ прошли кроз велике и тешке битке, који су на бојном пољу стекли драгоцјено искуство, а овдје, у војној школи, добили прво потребно теоретско знање, како би спојено и међусобно оплођено искуство и знање могли још боље употребити на добробит нашег народа, у борби за коначно ослобођење свих народа Југославије.

Као што се наша Народно-ослободилачка војска рађала из малих, незнатних партизанских одреда и група, тако се рађала и наша војна школа, кроз коју пролазе и кроз коју ће пролазити најбољи синови нашег народа, који су својом крвљу и својом борбом стекли право на то.

Ово је био један кратки курс — почетак. И ваша досадашња борба, и овај курс, и поновна борба, и поновна школа, — све се то код нас слива у једно, све је то једна школа, из које ће израсти нови руководиоци једне истинске народне војске — народни официри.

Ми имамо пред собом још тешких задатака. Непријатељ је још јак. Фашистичка звијер, иако у агонији, настојаће да нам зада муке, да нам зада још јада, да нам напакости. Исто тако, сателити и унутрашњи непријатељи нашег народа, заједно с фашистичком звијери, настојаће да нам стану на пут у спровођењу највећих наших идеала, који су се родили у овој тешкој и крвавој борби. Али то, да ми данас држимо ову вечер — као завршетак једног школског периода; то, што наша војска — кроз тешке и крваве борбе — није никада била ни побијеђена акамоли уништена, — даје нам довољно јасну перспективу: пobjеда ће бити заиста наша!

Ситуација у нашој земљи и на међународној арени таква је, да се ми морамо спремити за још одлучнију, још жешћу и тежу борбу. Али данас нико не треба да двоји и не може двојити, да ми идемо сигурном побједничком свршетку. На међународном терену — борба Црвене армије, њезине славне пobjеде на Источноном фронту; затим пobjеде наших савезника у Италији, затим пobjеде наше Народно-ослободилачке војске, које се сваки дан све више гомилају, — потврђују да смо ми на домаку блиске пobjеде.

Ми ћемо, као што рекох, у нашој земљи имати још тешких борби са унутрашњим непријатељем. Њемачки фашизам настоји да окупи све оно, што је најреакционарније у нашој земљи. Усташе Павелића, четници Недића и Драже Михаиловића, — све се то ујединило с Нијемцима у јединствени фронт против нас. Али, ни то нас неће моћи спријечити на нашем путу к пobjеди. А ви, као што ете у досадашњим борбама били немилосрдни према свим непријатељима, останите и у будућности немилосрдни према свима онима, који стану на пут овој великој ослободилачкој борби, какве није било у историји нашег народа!

Четници Драже Михаиловића, са својим покровитељима у иностранству, с оним несрећником који се зове краљ, покушавају — упркос томе што је већ јасно какву су улогу до сада одиграли — да унесу забуну у иностранство. Дуго времена ми смо морали не само да разбијамо непријатељске бункере, не само да освајамо прелазе преко планинских ријека, него и да пробијамо чврсти оклоп, који је био створен око граница наше земље, око граница Југославије. Тај оклоп спречавао је да истина о нашој борби продре на међународну арену. И, као што смо разбили бункере и ослободили нове градове, тако смо пробили и овај оклоп — и истина о нашој земљи провалила је, као бујица, на међународну арену, пред поштenu свјетску јавност.

Данас читав свијет зна ко је водио борбу у Југославији. Зна наше жртве и наша херојства, којима нема примјера у историји нашег народа. Читав напредни свијет поноси се овом нашом борбом! Наша борба у Југославији, постала је симбол борбе, ослободилачке борбе свих потлачених народа у Европи. то је оно, што нас напада поносом ми смо војници, ми смо командири и команданти славне Народно-ослободилачке војске Југославије! Поносите се, другови, тим звањем, које сте стекли, заиста заслужено стекли, у редовима наше Народно-ослободилачке војске.

Истина о нама продрла је у свијет и она ће дефинитивно онемогућити све оне сплетке које се још стварају у иностранству, да би се онемогућило да плодове борбе оберемо ми, који смо ту борбу водили. Те сплетке неће успјети. Зашто неће успјети? Неће успјети зато, што наш народ, у рукама својих најбољих синова, чврсто држи оружје које је извојевао својом крвљу. Неће успјети зато, што ми имамо једну велику савезницу — Совјетски Савез, који зна нашу борбу од првих дана, који се поноси с нама као са својим савезником. Оне неће успјети због тога, што у међународном свијету поштени напредни слојеви радника, сељака и интелигенције већ данас знају за нашу борбу, знају да смо ми допринијели много и много за коначну пobjеду над фашистичким звјеровима, над фашистичким империјалистичким освајачима. И баш то, што смо ми пред читавим свијетом стекли глас истински народне војске, што смо опрали љагу са лица наших народа, што смо ми спрали ону срамоту која је задесила народе Југославије у априлу 1941 године, — све то, све то омогућава нам и намеће дужност, да пред читавим свијетом и пред нашим народом докажемо још више него што смо до сад доказали, да је повјерење, које данас уживамо, било заиста заслужено и оправдано.

Ви, као народни официри наше Народно-ослободилачке војске, имате пред собом велики задатак. Ви тај задатак треба да рјешавате у свакодневним крвавим борбама, у пobjедоносном походу против посљедњих фашистичких утврђења и утврђења њихових квислинговских трабаната. То је задатак данашњице. Али, ви ћете имати и велики задатак сутрашњице, када наш народ, једним дијелом, буде одложио оружје — да се свим снагама баци на изградњу наше напаћене и порушене земље. Тада ћете ви бити руководиоци једне народне армије, која ће бдити над текковинама што ће их стицати наш народ, изграђујући бољу и срећнију будућност. Ви сте они, на које ће народ положити сигурност наше земље, као што сте данас они, који потстичу наше

војнике да заједно сијете братство и слогу међу народима Југославије, да онемогућите братску мржњу и међусобно истребљивање, да спријечите повратак оног мрачног старог, процилог, што је угњетавало наше народе, да осигурате побједу и да на челу наше побједничке армије, армије народа Југославије, извојуете ту побједу!

Другови, ја сам прије нагласио да је ова школа почетак, који се рађа исто онако као што се рађала наша армија. Ви сте прошли један кратки курс. Надам се да ће доћи вријеме, када ће бити створени услови да ви, који сте жељни знања (ја знам, чуо сам да сте жељни знања теорије!) — да ћете моћи проћи и дуготрајну војну школу, како бисте достојно репрезентовали официре наше Народно-ослободилачке војске, официре који су заиста израстали из најдубљег корјена самог народа. Увјерен сам да ћете ви теоријско знање, које сте овдје стекли, примјенити врло сигурно у пракси, јер ви праксу имате. Ви сте праксу стекли кроз тешку и крваву борбу. Стечено теоријско знање комбинујте с праксом, и ви ћете моћи дати још више за успјех наше народно-ослободилачке борбе. Желим вам, другови, много успјеха у нашој борби, на челу јединица, гдје ћете стајати!

Живјела наша Народно-ослободилачка војска! (»Живјела!«)

Живио наш велики савезник — Совјетски Савез! (»Живио!«)

Живјели наши савезници Енглеска и Америка! (»Живјели!«)

Смрт фашизму! (Громогласно: »Слобода народу!« Одушевљено плескање. Повици: »Живио наш Врховни командант! Живио друг Тито!« — цијела сала одзвања покликом: »Живио!«).

* * *

Када је друг Тито завршио свој говор и када су се стишали поздрави и аплаузи, почела је подјела диплома. Официри су били постројени у двојним редовима, у облику Њириловског слова П. Командант официрске школе узео је списак слушаца и рекао да ће прозивати другове према рангу и како кога прозове — нека прилази другу Врховном команданту, гдје ће добити диплому. Друг Пољанац саопштава да је најбољи успјех показао и добио прву награду Врховног команданта друг Урош Кукољ, мајор, замјеник команданта VIII Крајишке бригаде.

Наочит, окретан и отсјечан, друг Кукољ прилази Врховном команданту и поздравља га. Друг Тито му отпоздравља, рукује се с њим и честита му на успјеху. Послије Кукоља, Врховном команданту прилази друг Саво Кесар, мајор — други по рангу; за њим друг Мирко Пантош, замјеник команданта Гламочко-ливањског партизанског одреда, капетан — трећи по рангу.

Прозивање слушаца Официрске школе се наставља, млади официри прилазе, поздрављају друга Тита, он се рукује с њима и пружа им дипломе. Млади официри стоје тако пред сво-

јим вољеним Врховним командантом по један тренутак, који ће увијек памтити. Многи од њих имају на лицу трагове рана, трагове јуначких и великих борби.

Пошто је завршено дијељење диплома, политички комесар Официрске школе, друг Петар Радовић, додаје Врховном команданту три нове, блиставе машинске пушке, које друг Тито предаје првој тројци најбољих у рангу. Прве двије машинке су нарочито, нама најдражег типа, са карактеристичним добош-шаржерима, у које може да стане 72 метка. На кундацима машинки гравирани су имена награђених другова и потпис Врховног команданта, оно кратко Тито, које је за наше борце највећа заповијест, а за наше непријатеље — страх и смртна пресуда.

Друг Урош Кукољ изишао је, затим, с новом машинком на леђима, пред друга Врховног команданта и прочита поздрав — заклетву, у име својих другова и себе, којом се завјетују да ће високо чувати светињу повјерења и почаст коју им је указао друг Врховни командант, да ће на његову очинску бригу о новим народним кадровима, одговорити још већом бригом за народ, још упорнијом борбом за слободу и срећну будућност народа, још самопрегорнијим радом за пораст и славу наше херојске Народно-ослободилачке војске. Поздрав друга Кукоља присутни су примили са одушевљеним поклицима другу Титу и Народно-ослободилачкој војсци.

На крају, друг Тито се опростио с младим официрима, који сутра полазе у нове јединице, на нове дужности службе народу, у нове битке, опасности и побједи, овим ријечима:

»Другови официри Народно-ослободилачке војске! Честитам Вам на вашим успјесима, које сте постигли у овој школи! Увјерен сам да ћете, отсада као и досада, извршавати све задатке које пред вас постави Врховни штаб, па било то гдје било — у Крајини или у Источној Босни, Далмацији или Словенији, у Македонији или у Србији (»Хоћемо!«), да ћете отићи свуда, гдје вас пошље Врховни штаб, јер су пред нама још тешке борбе и ми те борбе морамо довести до побједничког завршетка, ми морамо извојевати свим народима Југославије слободу и бољу и срећнију будућност. Желим вам још једаред много успјеха у даљој борби!

Смрт фашизму!«

— Слобода народу! — одјекнуло је салом.

* * *

Тако је завршен званични дио свечаности. Праћени срдачним поклицима, друг Тито и остали чланови Врховног штаба напустили су дворану. Лица војника, младих официра, људи из народа, била су ведрa — и свечаност се завршила спонтаним и широким козарским колом и партизанском пјесмом.

Наши борци знају се веселити не само послје побједоносних битака, него и уочи битака. Нека им је срећно!

Пропали четнички планови

За вријеме борбе народа Крајине за своју слободу, четнички издајници на Мањачи настојали су свим силама да створе што већи раздор међу браћом. У својој слуганској улози они су у свим офанзивама окупатора и усташа на нашу слободну територију предводили непријатеља, откривали му наше положаје, магацине и болнице и на тај начин наносили велику штету нашем народу и омогућили пљачку народне имовине.

Поред слуганске улоге према окупатору, они су наговарали своје оружане банде да врше пљачку и односе све оно што није успио однијети окупатор и усташе.

До сада варани народ Мањаче, мркоњичког и санског среза увјерио се у слуганску улогу и прљаве планове четника и почео их напуштати. Он више не шаље своје синове у њихове редове, већ настоји да и оне који су раније отишли, одвоји од њих. Ових дана тај народ је упутио неколико стотина својих синова у редове Народно-ослободилачке војске.

Мобилизација људства са терена који су привремено били под четничком контролом успјела је у потпуности. Велики број људства са ових терена приступио је добровољно у наше редове, а и они који су били позвани одазвали су се сви нашем позиву. Ступањем овог људства у наше редове, омогућено је формирање нових чета и батаљона наше Народно-ослободилачке војске. Формирањем чета: врбљанске, соколовачке, козичке, трамошљанске, барачке, герзовачке, превијске и осталих, очито потврђује крах четничке политике и њиховог брзог уништења.

Напуштањем четника и ступањем у редове наше војске бораца са ових терена, задат је највећи и најтежи ударац издајницима. Народ ових села, чији су синови ступили у наше редове, јавно манифестује своју мржњу према четницима. Као доказ тога служе многа писма, упућена из разних села, у којима се јавља о покрету четника и тражи од наше војске њихово прогањање и уништење.

Четници, разбијени у мање групе, приморани су да се сакривају по разним шумарцима и јазбимана и стално стреће од народне освете. Дреновић и остале продане душе увиђају да је њихов опстанак у Мањачи тијесно везан за опстанак окупатора у Бањој Луци и ради тога они данас и врше дужност пса чувара испред Бање Луке.

Одашљивањем својих синова у XIII бригаду, народ Мањаче, Мркоњића, Санског Моста, Кључа и Рибника учвршћује братство у крвавим и тешким бовјевима кроз које пролазе његови борци. Њиховим путем треба да пођу и она села Мањаче, која још нису упутила своје синове у редове наше војске. На тај начин омогућићемо бржу побједу над окупатором и издајцима нашега народа, на тај начин скратићемо патње читавом нашем народу.

ЦРВЕНА АРМИЈА

потпуно је отсјела Крим
и избила на ушће Дњепра

Сва она претсказивања по којима ће Нијемцима послје пада Мелитопола и пробоја њихових линија између Азовског Мора и доњег Дњепра бити отсјечени путеви који воде са Крима обистинили су се у најкраћем року. Снажним и брзим напредовањем јединице Црвене армије одбациле су Нијемце на Крим, на јуриш заузеле Перекоп и нешто јужнији Армјанск и тако пресјекле сваку сухоземну везу њемачких дивизија на Криму са онима на ушћу Дњепра. Док су тако борци Црвене армије смјелим продором кроз Ногајске Степе просто расјекле њемачке одбране у правцу Перекопа, оне су истовремено снажним бочним продорима одбациле Нијемце у дњепарске мочваре и већ се налазе на неких двадесет до тридесет километара од Херсона и Николајева који леже на десној страни ушћа Дњепра. Тим смјелим продорима у споредним правцима према Дњепру опкључено је неколико већих њемачких одјела и њихова је ликвидација у току. Брзим напредовањем козачких јединица, на челу са авијацијом и тенковима, осујећени су многи покушаји хитлероваца да се спасу прелазом преко доњег Дњепра у област Кривог Рога.

Никада још Нијемци, услјед наглих продора Црвене армије у њихове положаје, нису били тако збуњени. Њихово неуредно повлачење на западној обали Перекопске Превлаке и при ушћу Дњепра претворено је из неуредног повлачења у паничну бјеганију. Они остављају за собом огромне количине ратног материјала, тако да су предња одјела Црвене армије само на једној жељезничкој станици заплјенила 300 вагона крцатих оружјем и осталом ратном спремом. Исто тако огромне количине ратног материјала заплјенјене су у граду Каховки и граду Скадовску као и среским мјестима николајевске области, Горностасијевки и Каланчаку. Сви покушаји Нијемаца да се пребаце из мочварних предјела при ушћу Дњепра на десну обалу остали су узалудни и они су претрпјели велике губитке. Уништено је и потопљено у Дњепру неколико хиљада Хитлероваца. Исто тако на лијевој совјетском крилу биле су опкољене њемачке трупе које су 2 новембра биле притиснуте уз језеро Сиваш и потпуно ликвидирале.

Свако разматрање нових положаја који су настали заузимањем Перекопа и Армјанска, чиме је омогућено Црвеној војсци надирање у Крим, као и избијање јединица Црвене војске на ушће Дњепра доводи до закључка да један велики дио њемачке војске на јужном фронту стоји пред новом катастрофом. Прелазом јединица Црвене армије преко Дњепра при самом ушћу, са југа у простор обухваћен завојем Дњепра биће укљештене велике концентрације њемачких трупа на поло-

жајима око Кривог рога. Пошто се заузимањем Дњепропетовска читав сјеверни крак окуке Дњера налази и са десне стране у рукама Црвене армије, потпуно су угрожени њемачки положаји јужно од Дњепропетровска. Црвена армија продрла је већ о Кривог Рога гдје су Нијемци привуки огроман број тенкова и врше протинападе са циљем да, како се то у њемачким извјештајима каже, поново успоставе своје положаје на Дњепру. Међутим.

Стегнуо се обруч око Хитлерове Њемачке

Велики успјех конференције трију велесиља у Москви

Московска конференција трију великих држава, Совјетске Уније, Велике Британије и Сједињених Америчких Држава, завршила је свој рад који је трајао 11 дана. — Резултати те конференције на политичком и војном пољу толико су велики да је ових дана сва штампа уједињених нација пуна похвала и значајних изјава најпозванијих државника и политичара о њеним успесима. Од великог значаја је и то да се све те изјаве о успјеху преговора у Москви свде на то да резултати конференције знаће, учвршћење савеза између Енглеске, Совјетског Савеза и Америке. Сва штампа подвлачи да Московска конференција и њени резултати значе нови пораз хитлеровској дипломатској и војној стратегији која се састоји у томе да се, што је могуће дуже, отегне рат и, на темељу евентуалних несугласица међу савезницима по питању војне сарадње и послјератног уређења, нађе у погодном моменту излаз пред сигурним сломом и катастрофом.

Нарочити успјех савјетовања у Москви лежи у томе што су по читавом низу питања, која се односе на војне и политичке мјере које треба одмах предузети у циљу што бржег окончања рата, донијете дефинитивне одлуке. Расправљало се у присуству стручњака генералних штабова о конкретним војним операцијама, и донијете одлуке чије је остваривање већ у току.

Друго важно питање, питање сарадње трију великих држава послје свршетка рата, ријешено је тако да се у Лондону образује посебна Европска савјетодавна комисија која ће изучавати сва питања која искрсну у току рата. Међутим, већ сада је постигнут начелни споразум по најважнијим питањима послјератног уређења, тако да се већ сада, у току рата, види јасна слика будућег уређења држава Европе.

Поред опште декларације у којој се говори о заједничкој сарадњи у питањима капитулације и разоружања не-

ако одбацимо на страну ту јалову пропаганду и очајничка самоувјеравања њемачке команде, све се своди на то да ће Нијемци, ако наставе са тврдоглавим пружањем отпора у окуци Дњепра, претрпјети пораз невиђених размјера и у најкраће вријеме бити одбачени на запад од линије Кијев — Одеса. У току 2 новембра Нијемци су у југозападном правцу од Дњепропетровска изгубили преко 1.500 мртвих војника и били истјерани из Јагодње, Дубровке, Јужно-Николајевке, жељезничке станице Милорадовке и других настањених мјеста.

У току посљедњих десет дана на осталим секторима Источног фронта није дошло до никаквих већих и значајнијих промјена.

пријатеља, донијете су још три нарочите декларације о савезничкој политици према Италији, о ослобођењу и независности Аустрије и о суђењу њемачким ратним злочинцима. У декларацији о Италији на првом мјесту се истиче да ће се политика Савезника према Италији заснивати на начелу, да фашизам и сав његов несретни утицај и појава морају бити уништени и да се италијанском народу морају повратити све демократске слободе. За нашу земљу, обзиром на декларацију о Италији, већма је важно ријешење о стварању посебне савјетодавне организације по питањима која се тичу Италије. У ту организацију, поред трију великих савезничких држава, ући ће представници Француског комитета народног ослобођења, Југославије и Грчке.

У посебној декларацији о Аустрији Савезници изјављују да ће Аустрија бити слободна и независна, али да се не може избјећи одговорност Аустрије због њеног учествовања у рату на страни Њемачке. У декларацији се истиче да се аустријском народу још увијек пружа прилика да даде војничког доказа да је заслужио своје ослобођење и да ће ти његови напори бити узети у обзир приликом коначног ријешења о послјератном њеном односу према другим земљама.

У посљедњој декларацији, о ратним злочинцима, коју су потписали Черчил, Стаљин и Рузвелт, каже се да ће сви они Нијемци који су извршили злочине у појединим земљама бити предани судовима одговарајућих земаља ради изрицања пресуде по законима земље у којој су злочини извршени.

Тако је још једанпут Московска конференција пред цијелим свијетом истакла чврсту ријешеност Савезника да сложено и досљедно истрају у рату до коначног слома Хитлерове Њемачке, да искоријене и отстране све појаве фашизма и да конкретним војним операцијама скрате трајање рата.

ИЗ ПОСЛЕДЊИХ ИЗВЈЕШТАЈА ВРХОВНОГ ШТАБ

Ослобођење Рогатице, Вареша, Рудо и Дебра

Погибија црногорских издајника Баје Станишића и генерала Ђукановића

Јединице једне наше дивизије заузеле су у источној Босни град Рогатицу. У Рогатици је убијено 100 и рањено 120 непријатељских војника. Наши борци запленили су много оружја, ратног материјала и читаву комору противника. У бојевима за Рогатицу нарочито су те истакли борци Другог батаљона Друге крајишке бригаде.

Јединице наше Пете дивизије заузеле су у Санџаку варош Рудо.

Јединице Седамнаесте дивизије под командом пуковника Глиге Мандића, после жестоке борбе, која је трајала 12 сати, заузеле су град Вареш-Мајдан, последњи велики индустријски центар у Босни који се налази у рукама Нијемаца, а такође све жељезничке станице између Вареша и рудника Брезе. Непријатељ је изгубио много мртвих и рањених војника и официра, а такође велику количину ратног материјала и хране. Наши борци заробили су 500 њемачких војника и домобранаца.

Наше јединице које се боре у Македонији, оперишући заједно са албанеским партизанима, заузеле су град Дебар. Борба за Дебар трајала је два дана. Град Кичево који се налазио у нашим рукама је жестоких бојева који су трајали 7 дана, поновно су заузели њемачки окупатори.

Штаб Пете црногорске бригаде добио је обавјештење од мјесног становништва да се на цести Подгорица — Никшић код села Острога налази јаки четнички одред на челу са главним издајником црногорског народа бившим пуковником Бајом Станишићем и бившим генералом Ђукановићем.

Штаб Пете црногорске бригаде ријешно је да нападне на овај четнички гарнизон и да га ликвидира. За вријеме

бојева четнички одреду Баје Станишића покушали су да притекну у помоћ њихови савезници, њемачки окупатори, али наши борци успјели су да зауставе Нијемце и у тоу окршаја који је трајао неколико сати да их потуку. Нијемци су изгубили 40 мртвих и 70 рањених војника и официра. 80 Нијемаца је заробљено. Док је један дио бораца Пете црногорске бригаде водио борбу са Нијемцима, докле је други дио истовремено јуришом на четничке положаје, успјевши да потпуно читав четнички одред. Одмах у почетку борбе био је убијен Баја Станишић, док је Ђукановић био тешко рањен. Ђукановић је подлегао ранама. За вријеме боја са четницима и Нијемцима борци Пете црногорске бригаде запленили су прилично велику количину оружја, међу осталим 1 топ, 4 бацача мина, 2 тешка митраљеза, 125 хиљада метака, 3 теретна аутомобила и 2 заставе.

На полуострву Пељешцу Нијемци су искрцали своје трупе и иза положаја наших јединица.

26 октобра 20 савезничких авиона помагали су операције наших јединица у Далмацији. Савезнички авиони извршили су успјешан напад на непријатељске положаје код Стона, Метковића, Сплита, Книна, Шибеника, а такође на град Сиб.

Наше јединице и партизански одреди који се боре у Хрватском Загорју прешли су на неколико мјеста мађарску границу и сада воде бојеве у Мађарској.

Наши партизански одреди који се боре у Србији разрушили су на неколико мјеста жељезничку пругу Београд — Пожаревац — Смедерево и дигли у ваздух жељезничку станицу код Дрежине.

бојне од Приједора, према Санском Мосту. Снаге VI Крајишке НОУ бригаде дочекале су непријатељске снаге и у четири-сатној борби вјештим маневром успјеле су потпуно разбити непријатеља, који је у нереду отступио. — У овој борби убијено је 200 непријатељских војника и официра, а заробљено 11, међу којима један четник. Заплјењено је: 1 мали бацач, 1 тешки бацач, 2 пушкомитраљеза и друге спреме и оружја.

Друг Марко Зорић, десетар у чети VI Крајишке НОУ бригаде са митраљесцем другом Црномарковићем унакрсном ватром убили су 36 непријатељских војника и већи број ранили и тим избадили читаву сатнију из строја.

У овој борби нарочито се истакао друг Стево Поповић, командир чете VI Крајишке НОУ бригаде, који је рањен у јуришу на непријатеља.

Успоредо са тим маневром, јединице VIII Крајишке НОУ бригаде поново су ослободиле Љубију-Рудник и том приликом, између осталог, заплениле 2 вагона пшенице, 3 вагона зоби, преко 1000 кг. шећера, 30 буради петролеума и другог материјала и спреме.

2. о. мј. једна колона непријатељске војске уз помоћ тенкова успјела је да се приближи у Љубију-Рудник. Истог дана увече наше су снаге извршиле контранапад и поновно заузеле Љубију-Рудник. Непријатељ је уз веће убитке протјеран у Приједор.

Ноћу између 1 и 2 о. мј. Диверзантска група Подгрмечког одреда дигла је у ваздух један транспортни непријатељски влак на прузи Бос. Нови — Би-хаћ и то у самој жељезничкој станици Блатна. Композиција се састојала од 18 особних вагона, који су превозили трупе, 9 отворених вагона са камионима и 4 вагона натоварена са пијеском. Постављене мина су експлодирале под самим особним вагонима. Том приликом погинуло је 200 непријатељских војника и официра.

20 октобра Дрварско-петровачки НОП одред дочекао је једну непријатељску колону која се кретала цестом од Би-хаћа према Петровцу, као и једну њемачку колону, која је пошла да пљачка село Вођеницу. Том приликом убијено је 43 непријатељских војника. Заробљена су 2 њемачка поднаредника, и неколико легионара. Уништена су 31 кола с ратним материјалом и запрегом, док су 3 заробљена. Заплјењено је: 1 митраљез, 3 шмајсера, 10 карабина и друге спреме и материјала. Непријатељ је одбијен и повраћен према Би-хаћу.

24 октобра Ударни вод Вакуфске чете Дрварског НОП одреда вјешто се привукао њемачком логору у Пркосима и кад су се Нијемци постројили за ручак, борци овог вода осули су на њих јаку плотунску палбу из свих оруђа. Том приликом убијено је 15 њемачких војника, а 21 рањен. Одмах након два дана, услјед притиска наших јединица, непријатељ је напустио свој логор у Врточу, повукавши се према Кулен-Вакуфа, а сутрадан наше су снаге ушле у Пркосе, пошто је непријатељ исте напустио.

Са крајишких фронтана

У мјесецу октобру борци нашег Петог корпуса убили су и ранили 1.212, а заробили 1.466 непријатељских војника и официра

У току мјесеца октобра борци нашег Петог корпуса заробили су 1.466 непријатељских војника и официра, док су убили и ранили 1.212. Заплјењено је: 1.654 пушке, 104 митраљеза и пушкомитраљеза, 41 бацач мина, 9 топова, равног калибра, 20 стигмација, 80 минобаца, 3 вагона разне муниције, 40 сандука бомби, 4 вагона ратне спреме, 8 радиостаница, 6 камиона и аутомобила. Срушено је 40 жељезничких мостова, и порушено 40 км. жељезничке пруге. Уништено је 7 возова и спаљено 7 жељезничких станица. Спаљени су 3 камиона. Заплјењено је 70 комада коња. Од новца заплјењено је 2,100.000 куна.

У току 17 и 18 октобра Козарски НОП одред срушио је два моста, један на жељезничкој прузи дужине 10 м., други на цести дужине 13 м. Потргана је пруга на више мјеста између Благаја и Приједора.

На прузи Суња — Бос. Нови јединице Козарског НОП одреда уништиле

су једну локомотиву и два вагона. Убијено је 60 Нијемаца, док је 60 рањено. Заробљен је: 1 заставник, 1 дочасник, 1 гестаповац и неколико цивила и жељезничара. Наши губитци: 1 мртав и 4 лакше рањена.

У току 24 октобра непријатељ је покушао надирати у јачини од три